

Bilimsel Toplantı ve Sempozyum Değerlendirmeleri/ Scientific Meeting and Symposium Reviews

İlahiyat Fakülteleri XVI. Tefsir Koordinasyon Toplantısı ve Uluslararası Hz. İbrâhîm (A.S.) ve Nübüvvet Sempozyumu (8-9-10 Kasım 2019 Şanlıurfa)

XVI. Coordination Meeting of Department of Qur'ānic Exegesis and International Symposium on Abraham and the Prophethood

Değerlendiren/Reviewed by

Doç. Dr. Necmettin ÇALIŞKAN

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Türkiye, ncaliskan@mku.edu.tr

Makale Bilgisi/Article Info:

Geliş/Received: 28.11.2019 Düzeltme/Revised: 08.12.2019 Kabul/Accepted: 26.12.2019

Öz:

Bu yıl XVI'ncısı düzenlenen Tefsir Koordinasyon toplantısı Uluslararası Hz. İbrâhîm (As) ve Nübüvvet Sempozyumu ile birlikte 8-9-10 Kasım 2019 tarihlerinde Şanlıurfa'da gerçekleştirildi. Programa Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi ev sahipliği yaptı. Türkiye genelindeki çeşitli üniversitelerden yaklaşık 200 akademisyenin katıldığı sempozyumda 16 ayrı oturumda 60 tebliğ sunuldu. Tefsir Koordinasyon toplantısında ise lisans öğrencilerine yönelik Arapça dil eğitimi, DKAB öğretmenliği ve Tefsir Anabilim Dalına münhasır sorunlar tartışıldı.

Anahtar Kelimeler: Tefsir, Tefsir Koordinasyon Toplantısı, Tefsir Akademisyenleri, Hz. İbrahim, Nübüvvet, Şanlıurfa.

Abstract:

Exegesis (Tafsir) Coordination meeting, which was organized for the XVIth this year, was held with International Abraham and Nubuwwa (Prophethood) Symposium on 8-9-10 November 2019 in Sanliurfa. The program was hosted by Theology Faculty of Harran University. Approximately 200 academicians from various universities throughout the Turkey participated in the symposium and 60 papers were presented in 16 different sessions. The problems related to Arabic language education for undergraduate students, Religious Culture and Moral Education teaching and Exegesis Department were discussed in the Exegesis Coordination meeting.

Key Words: Qur'ānic Exegesis, Exegesis Coordination Meeting, Exegesis Academicians, Abraham, Nubuwwa, Sanliurfa.

GİRİŞ

Bilindiği üzere ülkemizde 2005 yılından itibaren periyodik olarak ilgili konuları görüşmek, müzakere etmek ve çeşitli paylaşımlarda bulunmak için tefsir akademisyenleri toplantıları düzenlenmektedir. Bu yıl XVI'ncısı düzenlenen yıllık koordinasyon toplantısı, Şanlıurfa'da Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi ev sahipliğinde gerçekleşti. Genel olarak tefsir koordinasyon toplantılarının değerlendirmesini Prof. Dr. İsmail Çalışkan Hocamız yapmaktadır. Bu sene de asıl değerlendirmeyi kendilerinden beklemekle birlikte çoklu yaklaşımın faydalarından istifade etme hedefiyle bu alanda gözlemlerimizi aktarmayı planladık. Bu sebeple değerlendirme formatı alışılmışın dışında tefsir akademisyenlerinin whatsapp gruplarındaki paylaşımları gibi farklı içerikler ve değerlendirmeler de barındırmaktadır. Whatsapp gruplarındaki paylaşımlarda hocaların isimleri açık olarak zikredilmişse de toplantıda yapılan konuşmalar serbest ortamda irticalen gerçekleştiğinden ve bilgileri dahilinde olmadığından zikredilmemiştir.

Daha önce gerçekleştirilen tefsir koordinasyon toplantıları genellikle tefsir ilmi alanına münhasır gündem ve güncel sorunlar konu alınarak icra edilirken, son yıllarda bu toplantılar ulusal sempozyum ve panel eşliğinde yapılmaya başlanmıştır. Böylece başlıktan da anlaşılacağı üzere bu yılki buluşmaya kategorik bir ilerleme kaydedilerek uluslararası sempozyum boyutu da eklenerek program zenginleştirilmiştir.

Şanlıurfa'nın Peygamberler şehri olarak anılması özellikle de Hz. İbrahim'le Urfa arasında tarihî açıdan derin bağlantıların bulunması "Uluslararası Hz. İbrahim ve Nübüvvet Sempozyumu" şeklinde belirlenen sempozyum konusunu anlamlı hale getirmiştir.

Sempozyum açılış programında Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Celil Abuzar, günümüzde çağımızın toplumsal sorunlarının çözümünün İslam'da, Kur'ân'da ve Hz. Peygamber'in rol modelliğinde olduğunu belirtti. Celil Abuzar "Bunları ortaya koyacak tezlere, çözüm önerilerine ihtiyaç var. Biz bunu başarabilirsek, insanlık İslam'a koşacaktır. Bu görevin öncelikle bugün ülkemizde sayıları yüzü aşan İlahiyat Fakülteleri'nin olduğunu düşünüyorum. Doğru İslam'ı doğru yöntemlerle doğru bir şekilde kendi toplumumuza taşımak, aktarmak, yaşantılarımızla rol model olmak bizim öncelikli görevimizdir" şeklindeki konuşmasının ardından oturumlara geçildi.

Sempozyum sunumlarında konular kahir ekseriyetle Hz. İbrâhîm merkeze alınarak ele alınmıştı. Bunda Şanlıurfa'nın Hz. İbrâhîm ile özdeş haline gelmiş olmasının ve Kur'ân'da da genişçe anlatılan Hz. İbrahim'le ilgili tefsir ilminin çalışma alanına giren oldukça yoğun malzemenin bulunmasının etkisi gözlemlenmektedir. Bununla birlikte yurtdışından ve yurdun dört bir yanından gelen katılımcılarla beraber sayıları iki yüzü aşkın akademisyenin bir arada bulunmasının düzenleme kurulunca Hz. İbrahim ve tefsir geleneğindeki yansımalarının aktarımı açısından fırsata çevrilmesinin de etkili olduğu söylenebilir.

Sofrası ve bereketi ile meşhur olmuş aynı zamanda "ebü'l-adyâf" (misafirler babası) olarak da bilinen Hz. İbrahim'in anıldığı sempozyumda, tertip heyeti davetli misafirleri Hz.

İbrahim'in misafirperverliği ve cömertliğine yakışır bir şekilde ağırlamış ve memnun etmiştir. Program sonrası Balıklı Göl ve Göbekli Tepe başta olmak üzere davetli misafirlere yönelik geziler organize edilmiştir.

I. SEMPOZYUMA DAİR GÖZLEM VE NOTLAR

Şanlıurfa, peygamberler diyarı olarak tanıtılmakla birlikte sempozyumda konuların neredeyse tamamı Hz. İbrahim'le sınırlı kalmıştır. Hz. Eyyûb, Hz. Yusuf ve Hz. İsmail sadece birer tebliğde yer alırken Hz. Nuh, Hz. Şuayb ve diğer peygamberler bildiride yer almamışlardır. Oysa mezkûr isimlerin yerel kültürde "Şanlıurfa'da bulunan peygamberler" den olduklarına dair tevatür mevcuttur. En azından Hz. İsmail, Hz. Hacer ve Hz. Sâre figürlerinin tebliğ konuları arasında daha fazla yer alması beklenirdi. Bu durum sempozyumda Hz. İbrahim'le yapılan tahsisin ardından nübüvvet kelimesiyle yapılan tamimin sempozyumda sunulan konularda kendini gösteremediği imajını oluşturdu. Sempozyum konusuna dair "Hz. İbrahim'le ilgili konuların öne çıkarılması" hedefinin gerçekleştiği bu sempozyumda konuların başlık olmasa da içerik açısından tekrarı sempozyum konusunun doğru olarak tespit edilip edilmediği sorusunu gündeme getirmiştir.

Tefsir alanında sunulan tebliğler, ağırlıklı olarak Hz. İbrahim'in şahsiyeti, tevhit mücadelesi ve babasıyla olan iletişimi gibi konular üzerine yoğunlaşmıştı. Bu konular hakkında kaynaklarda ve sahih rivayetlerde yer alan bilgilerin azlığı nedeniyle sunulan tebliğlerin, aynı malumatların tekrar edildiği özgünlükten uzak bir niteliğe sahip olduğu gözlemlenmiştir. Öyle ki bazı oturumlarda sunulan tebliğlerde, Hz. İbrâhîm ile babası arasında geçen diyalogu anlatan aynı ayetler birçok kez tekrar edilmiş oldu. Aynı malumatların tekrar edilmesi, bilgilerin zihinde kalıcı olması açısından bazı faydaları beraberinde getirirse de akademik bir toplantının yenilik, derinlik, ilgi çekicilik ve özgünlük gibi nitelikleri barındırması açısından beklentilere cevap veremediği söylenebilir. Bu konuda özellikle tekrar eden rivayetlerin değil de ayetlerden yola çıkarak furûk ilminin ve beyânî tefsirin imkânlarının kullanılmasının yeni ufuklar açmaya elverişli olduğu belirtilmelidir.

Tebliğde sunulan konular arasında bulunan "Şîa'nın Hz. İbrahim'e Yaklaşımı" gibi bazı başlıklar aslında hem kelimeler hem de fıkıhın konuları arasında yer almaktadır. Bir tefsircinin bu tarz multidisipliner konuları çalışmasında fayda beklenir. Ancak bu tarz tebliğ konularının ilgili branşın uzmanı ile beraber ortak hazırlanması ve sunulması hem argümanların daha sağlam olması hem de konuya etraflıca hâkim olma bakımından daha yerinde olacaktır.

İslami ilimler, multidisipliner bir karaktere sahip olup birçok konu birbiriyle irtibatlı olduğu için birbirini desteklemede ve birbirine veri sunmada etkin olarak istifade edilebilir. Bu istifade sonucunda daha analitik tespitler ve daha sağlıklı sonuçlar ortaya çıkabilir. İlahiyat Fakültelerinde tebliğler hazırlanırken multidisipliner çalışmaların artırılması birçok yönden faydalı olacaktır. Diğer disiplinlere de kaynaklık eden tefsir ilminin akademisyenleri tarafından düzenlenen toplantıların bu yaklaşıma da öncülük etmesi beklenir. Bu durumda tebliğde katkısı olan yan branş akademisyenlerin de isimleri tebliğe yazılmalıdır.

Aynı zaman diliminde çok sayıda oturum programının düzenlenmiş olması, sunulan tebliğlerin niceliği açısından bir avantaj sağlasa da katılımcıların istedikleri oturumları takip etme fırsatlarını azaltmıştır. Bu sebeple oturum sayısının azaltılıp farklı konu ve içeriklere sahip tebliğlerin seçilmesi, bundan sonrası açısından önemlidir. Sunulan tebliğlerin ilk fırsatta basılması mahrum kalınan içeriğe ulaşma imkânı sağlayacaktır.

II. KOORDİNASYONDA ANA GÜNDEMLER

A. Lisans Öğrencilerine Yönelik Arapça Dil Eğitimi

İlahiyat Fakülteleri XVI. Tefsir Koordinasyon Toplantısındaki öncelikli gündem maddelerinden birisi lisans öğrencilerine yönelik Arapçanın verimli ve sistemli bir şekilde öğretilmesi konusuydu. Başlı başına önemli bir gündem maddesi olmasına rağmen konu, bu kısa zaman diliminde bir çözüme ulaşılmasa da ilgili sorunların aktarımına imkân tanıyacak şekilde tartışıldı. Lisans öğrencilerine yönelik Arapça dil eğitimiyle ilgili olarak daha çok, Arapçanın önemli bir dil olduğu; yalnız, tefsircilerin bu konuda birtakım dezavantajlarının bulunduğu; öğrencilerin dile karşı bir ön yargı ile yaklaştıkları ve özellikle %100 Arapça eğitim veren İlahiyat Fakültelerinin (FSM, Yalova ve Mardin Üniversiteleri) bu açıdan başarı sorunu yaşadıkları gibi hususlar gündeme getirildi.

Dil eğitiminde yaşanan sorunlar nedeniyle %30 Arapça fikri, mevcut durum için daha sağlıklı bir yaklaşım olduğu hakkında genel bir kabul ortaya çıktı. Yabancı bir dil öğretilirken önce “ana dilin tüm incelikleriyle bilinmesi gerektiği prensibi” nedeniyle lisans öğrencilerinin Türkçe dil seviyelerine temas edilmemesi gözden kaçan konular arasındaydı. Çünkü İlahiyat Fakültelerinde Arapça eğitiminin zorluklarından birisi de öğrencilerin Türkçeye ve inceliklerine tam olarak vakıf olamamalarıdır. Ana diline hâkim olmayan öğrencilerin, başka bir yabancı dil öğrenmeye çalışırken daha fazla sorun yaşadıkları bilinen bir gerçektir. Hal böyleyken İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin Türkçe becerilerini artırmalarına yönelik neler yapılması gerektiği hususunun toplantıda gündeme getirilme imkânı bulunamadı.

Toplantıda ayrıca Kur’an-ı Kerim’de geçen Ârâmice, İbrânice, Süryânice, Sanskritçe veya eski kadim dillerle ilgili kavramların öğrenilebilmesi için bu dillere de vâkıf olmak gerektiği ifade edilmiştir. Böyle bir teklif, alanlarında uzmanlaşmayı düşünenler için tavsiye edilebilir bir durum olsa da öğrencilerin henüz Arapçayı iyi bilip, Arapça kaynaklardan öğrendiklerini iyi bir Türkçe ile ifade edecek noktaya gelmeden başka dillere yönlendirilmeleri pedagojik açıdan makul görünmemektedir.

Oturumda zaman yetersizliğinden dolayı çok az sayıda katılımcı söz hakkı alabildi ve akademisyenlerin geneli olaya dâhil olamadı. Halbuki mezkûr konular, başlı başına müzakere edilip tartışılması gereken önemli konulardı. Bu gibi mevzular, aslında çok büyük katılımlardan ziyade küçük komisyonlar halinde bir arada tartışılıp rapor halinde sunulabilir. Aksi takdirde, büyük kalabalıklarda bu tip spesifik konularla ilgili karar almak zordur. Bu da göz ardı edilmemesi gereken bir husustur.

B. Din Kültürü Bölümü

Tefsir Koordinasyon Toplantısı gündem maddelerinden birisi de ilköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği konusuydu. Toplantıda bazı katılımcılar tarafından, bir ara Türkiye’de eğitim fakülteleri bünyesinde kurulan DKAB Öğretmenliği bölümlerinden mezun olan öğrencilerin İlahiyat kültürünü alamadıkları gerekçesiyle bu bölümün eğitim fakülteleri bünyesinde bulunmalarının İlahiyat kültürü açısından büyük bir noksanlığa sebep olduğu ifade edildi. Ancak hali hazırda şu an İlahiyat Fakültesi okuyan ve bu fakültelerden mezun olan öğrencilerin kaçta kaçının İlahiyat kültürüne hâkim olduğu tartışılmadı.

DKAB Öğretmenliği bölümlerinin İlahiyat Fakülteleri bünyesinde bulunması, bu bölümle ilgili sorunları ortadan kaldırmamaktadır. Aynı sorunlar İlahiyat DKAB Öğretmenliği bölümlerinde de yaşanmaktadır. Zira İlahiyat DKAB Öğretmenliği bölümlerinden mezun olup öğretmen olarak atanmaların alanlarına hâkim olmak bir yana genel kültür ve genel yetenek konusunda bile birtakım sorunlar yaşadıklarına dair birçok gözlem vardır. Özellikle öğretmen camiasında, birçok idareci ve tecrübeli öğretmenlerin DKAB Öğretmenleri hakkındaki söylemleri, bu öğretmenlerin biraz daha sosyo-kültürel açıdan desteklenmesi ve dil becerilerinin güçlendirilmesi gerektiği yönündedir.

Toplantıda ayrıca DKAB ve İlahiyat mezunlarının iyi bir akademik eğitim almalarının onlar için yeterli bir hedef olduğu şeklinde bir imaj oluştu. Toplantıda tefsiri ve Arapçayı çok iyi bilen öğrencinin çok iyi bir öğretmen olacağı şeklinde vurgular yapıldı. Hâlbuki bütün öğrencilerin sosyal-kültürel özellikleri, alan bilgisi, genel kültür ve ahlâkî durumları hakkında da örnek birey olarak yetiştirilmesi meselesi üzerine de konuşmalar yapılsaydı bir öğretmenin haiz olması gereken vasıflarda bütünlük sağlanmış olacaktı. Bunlara ek olarak, Temel İslam Bilimleri, Felsefe ve Din Bilimleri, İslam Sanatları ve Tarihi bilimlerinin de öğrencilerin yetişmesindeki katkıları da göz önünde bulundurulmalıdır.

C. Tefsir Anabilim Dalına Münhasır Konular

Temel İslam Bilimlerinin en önemli ve değerli bölümünün tefsir olduğu söylenir. Tefsir ilmini önemli ve değerli kılan husus, bu ilmin ana konusunun bütün İslâmî ilimlere kaynaklık eden Kur’ân olmasıdır. Ancak Kur’ân, sadece Arapça bilmekle anlaşılacak bir kitap değildir. Kur’ân’ın doğru anlaşılması için aynı zamanda pedagoji, tarih, sosyoloji, psikoloji ve antropoloji gibi sosyal bilimlerin sahasına giren bilimlere de genel hatlarıyla vakıf olmak gerekmektedir. Sosyal bilimlerin Kur’ân’ın anlaşılmasına sağladığı katkı toplantıda dile getirilebilirdi.

Bunun yanında diğer İslâmî bilimlerin Kur’ân’ın anlaşılmasındaki katkıları da göz ardı edilmemelidir. Örneğin Kelam ilminin usul ve kaideleri yordamıyla Kur’ân’ın ortaya koyduğu tevhit inancının belirlenmesinde ve Allah’ın zât ve sıfatlarının anlaşılmasında ne kadar önemli ve değerli veriler sunduğu bilinen bir husustur. Ancak toplantı esnasında, Kur’ân’ın sadece Kur’ân’la anlaşılacağı şeklinde bir görüş ortaya çıktı. Zaman yetersizliğinden dolayı Kur’ân’ın anlaşılmasında diğer bilim dallarının katkısının dile getirilememesi bir mazeret gibi

gösterilse de toplantıya katılan diğer üyeler nezdinde bu yaklaşımın yanlış anlaşılmalara yol açması muhtemeldir. Tefsir ilmi sahasında çözümler üretmek üzere çok ciddi gayret ve çabalarla bir araya gelen tefsir akademisyenlerinin, bu tarz tek taraflı, yanlış anlaşılmalara yol açabilecek görüşlerle muhatap olması, toplantının ciddiyetini gölgede bırakmaktadır. Çünkü bu toplantıda dile getirilen her görüş, hem Tefsir Anabilim Dalının genel duruşunu yansıtmada hem de gelecekte yapılacak diğer toplantılar için katkı sağlamada önemli ve belirleyicidir.

Toplantıda ortak komisyon kuruldu. Bundan sonraki süreçte koordinasyonların, kurulan bu komisyonlar tarafından yapılacağı ifade edildi. Önümüzdeki yıllarda yapılacak olan dört yıllık tefsir koordinasyon toplantılarının yerleri belirlendi. Buna göre tefsir koordinasyon toplantıları 2020 yılında Diyarbakır, 2021 yılında Bursa, 2022 yılında Yalova’da ve “önemine binaen” söylemiyle 2023 yılında Rize’de tertip edilmesi planlanmaktadır. Bu planlama, ilgili süreçlerden geçtikten sonra kesinlik kazanacaktır. Bu planlamalar, koordinasyon toplantılarının hayatiyetlerinin devam etmesi, toplantılara katılacak farklı fakültelerden hocaların yan yana gelmesi ve bir takım fikir alışverişleri yapılması açısından gereklidir.

Son yıllarda açılan İlahiyat Fakültesi sayısına paralel olarak tefsir akademisyenleri sayısı da artmıştır. Bu durum koordinasyon toplantılarının finanse edilmesinde mali yönden bazı zorlukları beraberinde getirmiştir. Bu zorlukların üstesinden gelmek için toplantılara katılan akademisyenlerin katılım bedeli adı altında bir ücret yatırmaları kararlaştırıldı. Geçen yıla kadar sponsor ve hayırseverlerin desteğiyle ücretsiz yapılan toplantı bu yıl ilk defa 100 TL ücretle yapılırken bu rakam gelecek yıl için 200 TL olarak belirlendi. Böylece ev sahibine yardımcı olmak amacıyla akademisyenlerden tahsil edilecek bedelle maliyetler azaltılmış olacaktır. Böyle bir uygulama, bedeli ödeyen katılımcının sempozyumu sahiplenmek ve onunla ilgili aidiyet hissi oluşturmak açısından yerinde bir yaklaşım olarak görülebilir. Ayrıca toplantı ve sempozyuma özellikle Batı illerinde bulunan üniversitelerden katılımın düşük olduğu gözlemlendi. Bu durum coğrafi uzaklığına ve tarihlendirmedeki ders dönemi faktörüne bağlanabilir.

Toplantıda gündeme gelen konulardan birisi de lisans eğitiminde tefsir ortak müfredat programının hazırlanması meselesiydi. Ortak müfredat programının hazırlanması, belki kendi içerisinde sağlıklı gibi görünse de burada öğrenci farklılıkları, coğrafi bir takım kültürel farklılıklar, öğrencilerin seviyelerindeki farklılıklar, hocaların ders işleme şeklindeki usul ve metot farklılıkları gibi hususlardan dolayı tek müfredat çok yerinde bir uygulama olmayabilir. Bunun için şöyle bir yol izlenebilir:

Ana hatlar belirlenir, alt başlıklar ve ayrıntılar hocanın kendisine bırakılır. Tüm hatlarıyla ortak bir müfredatın hazırlanması (MEB’de olduğu gibi) akademik ve analitik düşünce ruhuna uygun değildir. Ana konular ve başlıklar, bütün ilmin kapsamını ihtiva edecek şekilde düzenlenir, alt başlıklar ise hocaya bırakılır. Hangi kitaplar okunacaksa onlar belirlenir, aynı kitapları okumak yerine farklı kitaplar okunabilir, hocaların kendi kitaplarını

okutması bir noktaya kadar faydalı olabilir ama en azından ana kaynaklarla öğrencileri buluşturmak açısından ana kaynaklardan bazı metinler ve kaynaklar tavsiye edilebilir.

D. Katılımcı Görüşleri ve Tavsiyeler

Toplantıya katılan akademisyenler, toplantının geneli ve gündeme gelen hususlarla ilgili olarak bazı mülahaza, görüş ve tavsiyelerini dile getirmişlerdir. Katılımcıların görüş ve tavsiyelerinin burada aktarılması, gelecekteki toplantılara ışık tutması açısından faydalı olacaktır. Söz konusu görüş ve tavsiyeler şu şekildedir:

1. Tefsir müfredatının içeriği üzerine müzakereler yapılabilirdi.

2. Yüksek Lisans ve Doktora programlarında öğrencilerin hangi konular üzerinde araştırma yapmaları gerektiğiyle ilgili tavsiye ve yönlendirme niteliğinde bir komisyon veya bu konuda WhatsApp grupları kurulabilir. Böylece tez konularıyla ilgili ortak bir bilgi havuzu oluşturulup çalışılan ve çalışılmayan konuların tespiti yapılabilir. Bu sayede araştırmacılar hem zaman hem de konu belirleme açısından avantajlar elde etmiş olurlar.

3. Türkçe konuşan insanların bulunduğu bir ülke olduğumuz için Türkçeye çevrilmeyen tefsirlerin Türkçeye kazandırılması için topyekûn çalışmalar yapılabilir. Özellikle yüksek lisans ve doktora çalışmalarında cilt cilt, bölüm bölüm ya da sure sure tefsir tercümelere yapılabilir. Aksi takdirde tefsir, “sanat sanat içindir” anlayışına dayalı olarak sadece akademisyenlerin ilgilendiği bir alana hasredilmiş olacaktır.

4. Koordinasyon toplantıları eğer İlahiyat Fakülteleri XVI. Tefsir Koordinasyon Toplantısında olduğu gibi bundan sonra da bir sempozyum eşliğinde tertip edilecekse halkın ve Üniversite bünyesindeki diğer fakültelerin katkısı sağlanmalı. Diğer fakültelerin katılımı için bazı hocalara kendi alanlarında sempozyum konularına uygun olarak tebliğ sunma imkanları verilebilir. Bu bölümlerdeki öğrenciler sempozyuma dinleyici olarak yönlendirilebilir.

5. Kur’ân-ı Kerîm’in anlaşılmasında elbette Arapçanın inceliklerine sahip olmak gerekli ve zorunludur. Ancak Arapçanın inceliklerine sahip olup bu incelikleri Türkçe ifade edememek başlı başına bir problemdir. Çünkü ana dilinin dışında herhangi bir dil, ne kadar ileri seviyede öğrenilirse öğrenilsin, ana dile hâkim olmadan bu dilin içerisindeki mecazî ve edebî inceliklerin yüzde yüz yakalanması zordur. Bu sebeple Arapça öğretiminin ilerleyen düzeylerinde bu tarz problemlerle karşılaşmamak için Türkçenin inceliklerine erken dönemde hâkim olmak gerekir. Ayrıca öğrencilerin ilerde ister akademik seviyede olsun isterse sivil hayatta olsun karşılaşacakları ve iletişim kuracakları muhatap kitle Türkçe konuşan kişilerden oluşacağı için ana dilin iyi öğretilmesi gerekir.

Bir dilin daha hızlı öğrenilmesi, bireylerin o dile ihtiyaç duymalarıyla doğru orantılıdır. Bizim Türk öğrencilerin çevresi sürekli kendi aile ortamı ve Türklerden oluştuğu için onları Arapça konuşmaya zorlayacak bir ortam mevcut değildir. Bu nedenle Arapçayı öğrenmeleri muhakkak zaman alacaktır. Mesela öğrencilerin yurt dışında dil eğitimi almaları için imkanlar

sağlanabilir veya onları Arapça konuşmaya zorlayacak ve teşvik edecek ortamlar hazırlanabilir. Bunun yanında öğrencilerin genel Arapça kültürünü alabileceği şiir dinletileri, drama uygulamaları ve makale okumaları yapılabilir. Bunlar her ne kadar tefsirden bağımsız konular olarak görülse de Arapçanın daha iyi öğrenilmesine vesile olacağı için tefsir ilmi için de katkı sağlayacaktır.

E. Sosyal Medyada (Whatsapp) Dile Getirilenler

İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi hocalarından Kerim Buladı, “İmam Hatip Liseleri bizim su havzalarımızdır. Bulduğumuz yerlerde bu okullara eğilmemiz ve önem vermemiz lazım” dedi. Kerim Buladı’nın bu görüşü İHL okullarının ihmal edilmemesi adına önemli bir tavsiye olsa da İHL okullarının sadece İlahiyat Fakülteleri’ne öğrenci yetiştiriyormuş gibi gösterilmesi bu okulların tanımları, amaçları ve öğretim programları açısından çok doğru bulunmamıştır. Çünkü İHL okullarını, İlahiyat ve İslami ilimlerin hinterlandı gibi tarif etmek bu okullar için bir indirgeme olur. Hatta bu okulların sadece din görevlisi yetiştiren okullara dönüştürülmesini isteyen söylemlere kapı aralanmış olur. İHL tüm yükseköğretim kurumlarına öğrenci verebilecek kalite ve yeterlilikte okullar olarak kabul edilmelidir ve bu misyonu desteklenmelidir. Kanun ve yönetmeliklerdeki tarifi de böyledir.

Prof. Dr. Kemal Atik Hocamız da şu değerlendirmelerde bulundu: “Öncelikle tefsir akademisyenleri toplantısının Urfa’da yapılmış olmasını içtenlikle kutluyorum. İkinci olarak her yıl toplantılara biz emeklilere de yer veriliyordu, bu yıl unutulduk galiba. Emekli olmuş tefsir akademisyenlerinin bu toplantılara katılmalarının önemi şu idi: Yıllarını Kur’ân’a hizmete veren hocalarımızla görüşüp hasretlik giderme imkanını bulur idik, nasip değilmiş, katılan tüm meslektaşlarıma hayırlı ömürler diliyorum, milletimiz ve yüce dinimiz için verimli ve bilimsel çalışmalara imza atmalarını niyaz ediyorum.”

Batı illerinden toplantıya katılan Prof. Dr. Hüseyin Yaşar hocamız da “Bu sene emekli hocalarımızın katılmaması önemli bir eksiklikti. Emekli tefsir hocalarımızın sayısı gittikçe artmaktadır. Onların eksikliği fark edildi, önümüzdeki yıllarda bu eksikliği mutlaka telafi etmemiz gerekir. Yoksa emeğe ve birikime karşı ilgimiz ve saygımızın azalması korkusu bizi endişelendirecektir! İlim gelenekle olur. Geleneği inşa edemeyen birikimler, sürekliliği yakalayamaz. Emekli hocalarımıza ilgi, gelenek inşası çerçevesinde değerlendirilirse konuya hassasiyet daha iyi anlaşılır. Önümüzdeki yıl organizasyon görevi Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesindedir. Başta Prof. Dr. Ali Akay hoca olmak üzere bu eksikliği telafi edeceklerine inancım tamdır. Herkese selam eder, başarı ve sağlık dileklerimi sunarım.” dedi.

Dr. Öğretim Üyesi Abdullah Özcan ise “XVI. Tefsir Koordinasyon Toplantısını çok güzel bir şekilde koordine eden Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı sayın Prof. Celil Abuzar, Bölüm Başkanı Prof. Atilla Yargıcı ve Doç. Dr. Mahmut Öztürk hocalarımın şahsında tüm Harran Üniversitesi çalışanlarına teşekkürlerimi bir kez daha sunmaktan mutluluk duyuyorum. Koordinasyon toplantısına şahsen ilk kez katıldım. Hem hocalarımdan istifade etme hem de hasbelkader bir bildiri sunma fırsatı yakaladım. Bu anlamda kendimi çok şanslı

hissediyorum. Bununla birlikte bazı hususları hocalarımın dikkatine arz etmek isterim. Belki toplantıda söz hakkı alamayan hocalarımın da değerli görüşlerini burada ifade etmesine ve sonraki toplantıların daha verimli olmasına vesile olur.” dedi ve şu maddeleri teklif etti.

1-Kanaatimce tebliğler, mutlaka müzakereli olmalı, müzakere de özellikle yetişmekte olan akademisyenleri yetiştirmeye yönelik olmalıdır. Zira kıdemli hocalarımızın tecrübe aktarımlarına çok ihtiyacımız vardır.

2-Tebliğ sunma süresi olarak 10 dk. az ve benim gibi az bir sürede çok şey anlatmada zorluk çeken birisi için ciddi verimsizliğe neden olabiliyor.

3-Toplantının asıl bölümü olan “koordinasyon toplantısı”na daha çok ağırlık verilmeli, gerektiğinde birden çok oturum düzenlenmelidir. Ayrıca konu başlıkları önceden belirlenmelidir.”

Sonuç olarak bu yıl XVI’ncısı düzenlenen tefsir akademisyenleri koordinasyon toplantısının daha önceki toplantılara nazaran bazı yeniliklerle devam ettiği söylenebilir. Bu yenilikler arasında organize edilen sempozyumun uluslararası boyuta taşınmasıyla toplantıyla ilgili gözlemlerin sosyal medya (Whatsapp) iletişim vasıtasıyla bir havuzda toplanarak paylaşılması gösterilebilir. Önümüzdeki yıl, 2020’de Diyarbakır’da XVII’ncisi gerçekleştirilecek olan tefsir koordinasyon toplantısının şimdiden hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum.